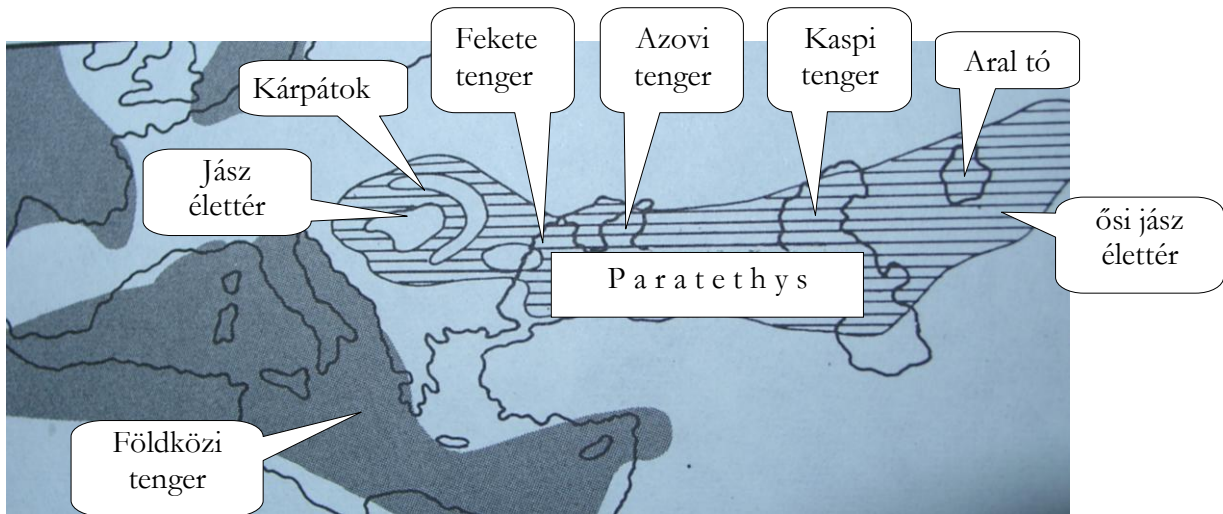

Jász élettér

A felszíni földkéreg-mozgások és a fokozatos kiszáradás következtében előbb a Tethysből a Paratethys maradt, abból a Földközi-, Fekete-, Azovi-, Kaspi tengerek és az Aral tó, majd mint végleg lefolyástalan terület a Kaukázustól keletre eső mélyedés a Kaspi mélyfölddel és a Turáni alfölddel.

A Föld dőlt ($23,5^\circ$ -os) forgási tengelye miatt kialakuló évszakok, valamint az É-i féltekén a földfelszínre jutó napsugárzás beesési szöge, összeadódva a 40.-50. szélességi körök helyével, eredményez egy Naphoz viszonyított sajátos Földi helyzetet. E kontinentális éghajlatú, lefolyástalanná vált térséget, egy több évezrede folyó, lassú kiszáradási folyamat sújtja.

A nagy kiterjedésű szárazulatok közül, a talán leghosszabb ideig víz alatt lévő, lefolyástalan térség, földövek szerinti elhelyezkedése, földrajzi, vízrajzi és éghajlati adottságai folytán kedvező volt a sztyepp létrejöttében. A legelőiben gazdag, nyílt terület; télen nagyon zord, nyáron nagyon meleg időjárásával folyamatosan edzett növénytakarót, állatot, embert. Mivel hosszú ideig víz alatti felszíni mélyedéssel állunk szemben, ezért a jelentős szerves üledéknek köszönhetően jó termőtalaj alakulhatott ki. Ugyanakkor a kiszáradási folyamat, majd az emberi tevékenység, megátolta a sztyepp erdős területté való válását.

Két körülmény egymásra találása figyelhető meg a jászok és a „Paratethys-medence” esetében. A vándorló pusztai nomád élet és a rétlegelő-szigetes környezet. Más természeti környezet, más életfeltételeket diktál és más hit-, rege- és mondavilágot eredményez. A korábban letelepült életet élt jász ősök, a Turáni alföldre átvándorolva élték sok évszázados kóborló, nomád életüket. Az ős tátostól Jas-tól eredő tudáskincs nem torzította letelepült civilizáció, nem ferdítette hegyi-, vízi-, vagy erdős misztérium. Elkerülte a jászokat a szellemvilág, a tündérek, manók, lidércek és más varázslatos lények képzete. De ép így nem keveredett középük sem magaslati istenvilág, vagy isten/ember/állat teremtmények birodalma. A Nap volt vezérlőjük, ami lassú nyugatra húzódásuknak is utat mutatott. Mára látható, hogy visszafordulni nem lehet, nem lehetett.

Kérdés, hogy miben különböztethetőek meg az ősz jászok, más pusztai nomád életformát élő népektől?

Az tudott, hogy a jász ősök egy magasan fejlett szellemi civilizáció hatása alatt éltek a Turáni alföld délikeleti peremén, a Hindukus hegység ÉNY-i lejtőivel szegélyezett lankás vidéken, letelepedve.

(Gyárfás István: A Jászok-Kunok története /1870/ „...műveltségük alapja és kezdete egy régibb néptől származik...” E kultúra a védikus alapokon állt Barata-varsa -mai India- birodalom műveltsége, a hindu szellemiség és tudományosság volt).

A korszakváltó Kuru-mezei csatát követően, a fellazult családi hagyományok hatására és a környező népek állandó zaklatásai elől vándoroltak a Turáni alföld néptelen vidékére. Itt a szilárd szellemi alapok és a vándorló nomád élethez való tökéletes alkalmazkodás következtében a helyi adottságok, valamint azok lelki és fizikai hatásai folytán váltak egyedi sajátosságú néppé.

Mivel tartósan sosem telepedtek le, nem építettek házat, templomot, nem zsarolták ki környezetüket. Ugaroltatás helyett továbbállással hagyták a termőföld regenerálódását. Mindig életadó víz-közeli vidékeken éltek. Vándorlásaik során a folyókon átúsztattak, vagy megvárták azok befagyását. A nagy vizeket, hegyeket megkerülték. Ott vonultak, ahol szokott életüket zavartalanul folytathatták.

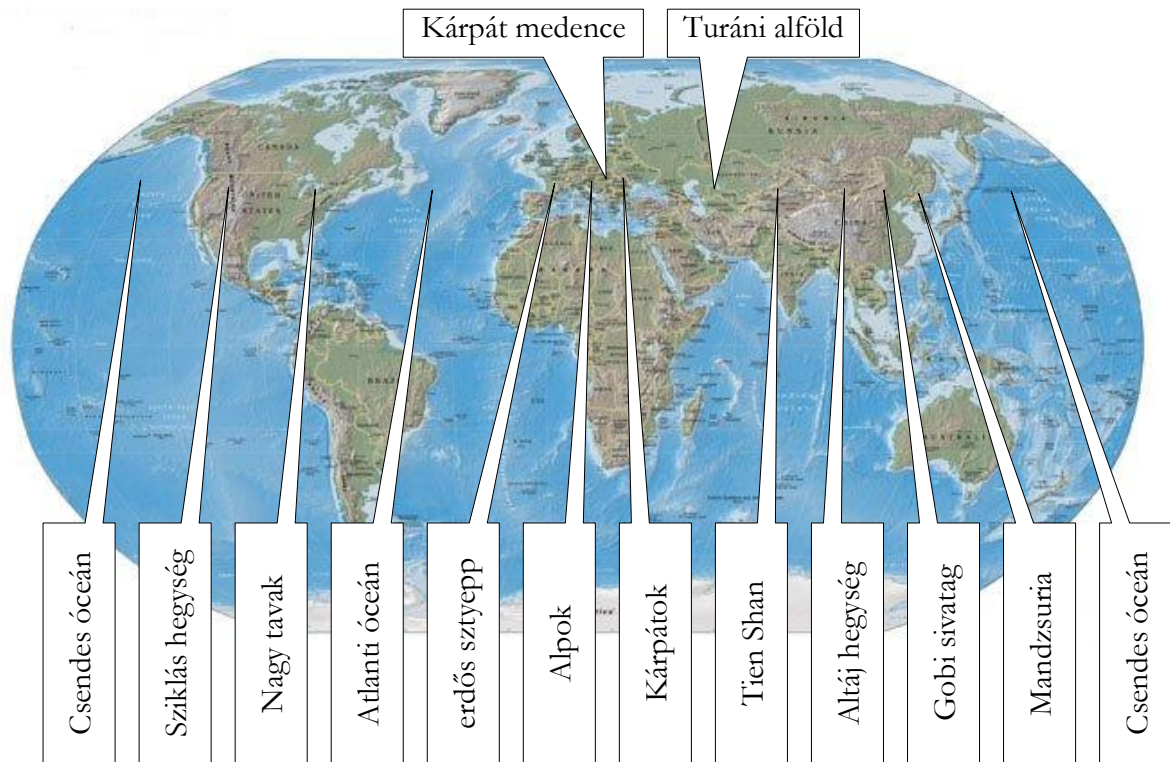
Jászok útja

Látható, hogy ugyan nagy távolságot tettek meg eleink, mégis szűk földrajzi sávban, közel azonos éghajlati, magassági és vízrajzi viszonyok között. Nem húzódtak sem északabbra, sem délebbre, nem éltek a vizes ligetes, pusztai rét-legelő területen kívül. Nem telepedtek le, míg a történelem megtorpanást nem rendelt a Zagyva-Tarna-Ágó partján.

A természeti adottságokon túlmenően a leginkább meghatározó körülmény az ősz jászok körében; a gondosan őrzött hit, az Isten központú természetszemlélet és annak tudata, hogy az emberi szellemiség-, az erkölcsi viszonyok hanyatlásnak indultak a letelepült világban. Ezért maradtak mindig saját köreikben, nem keveredve sem vérségileg, sem szellemiekben környezetük megtelepedett, mai értelemben civilizált népeivel. Sok-sok évszázadon át meg tudták őrizni függetlenségüket az „én” központú világnézetektől. Nem hatott gondolkodásukra a haszonelvű, örökös viszonyossági alapon nyugvó hitélet. Sokáig megőrizték szellemi és erkölcsi tisztaságukat.

Sosem szaporodtak túl; nemzetük, vagy élőkönyezetük terhére. Szerény szókészletű, de életüket, szellemiségüket tökéletesen kiszolgáló önálló nyelvet beszéltek. Kevés szóval.

Ha körültekintünk a Föld É-i féltekének 40. és 50. szélességi körei között; milyen vidékeket, nagy tájegységeket, éghajlati-, vízrajzi viszonyokat, növénytakarót, stb. látunk?

Ilyen szemlélet alapján a Turáni alföld, a Kaukázus É-i peremvidéke és a Kárpát medence Duna-Tisza közti térsége követi a jász ősök -mondhatni- genetikusan is meghatározott természetes közegét. Mivel a Duna-Tisza közének nagyobb része -különösen- a folyamszabályozásokat megelőzően lápos, ingoványos, vizenyős vidék volt ezért a területtel, letelepült életformát követő népségek nem kacérkodtak.

Amint nyugat felé húzódtak és egyre gyakoribbá váltak a katonai és egyszerű gazdasági kapcsolatok, úgy használták régi írásosságukat. Katonai kapcsolataik alatt mindenkor hadra foghatóságukat kell érteni. Nem kötötte őket a társadalmi berendezkedéssel járó öncélú bezárkózott, ön- és környezetrontó szemlélet. Szabadságuknak csak Isten szabta határai voltak. A nézeteltéréseket továbbállással kerülték, míg a túlszaporodott környező népek sokasága teret engedett. Szilaj életvitelük, lovaglásban, íj használatban páratlan készségeik, fizikai igénytelenségük/állóképességük közismert volt távoli vidékeken. Harcmódoruk a közelharcot kerülő, éles eszű, fürge, nyilazó küzdelem volt.

Borzák Balarám Béla